

**Логистикалық тәуекел және
оның сатып алуды басқарудағы
көрінісі**

ЖОСПАР:

1. Кіріспе.
2. Негізгі бөлім.
  - 2.1. *Логистикалық тәуекелдердің атрибуттары және типтері.*
  - 2.2. *Логистикалық тәуекелдерді бағалау әдістемесі.*
  - 2.3. *Тәуекелдерді басқару.*
  - 2.4. *Тәуекелдерді азайту.*
  - 2.5. *Логистикалық тәуекелдердің себептері және олардың шешімдері.*
3. Қорытынды.
4. Пайдаланылған әдебиеттер.

1. Кіріспе.

Сатып алу функциясының ең көрнекті рөлі ұйымға тауарлар мен қызметтерді алу екенін білеміз және бұл сатып алудың «не» екенін ғана білдіреді. Үнемдеу мен қосымша құнды қалыптастыру үшін тәуекел мен сыйақының арасындағы маңызды тепе-теңдікті сақтау - тәуекелдерді басқару мәселесі.

Қарындаштардан жеке ұшақтарға дейінгі барлық сатып алу транзакциялық мәліметтер тізбегінен тұрады және сатушының сенімділігі, өнімнің сапасы, заңды және қаржылық сәйкестігі, клиенттің қанағаттануы/компанияның беделін қоса алғанда, тәуекелге ұшырайтын жиынтықтарды логистикалық тәуекел бақылайды.

Бұл логистиканың барша деңгейлерде шешімдер қабылдауды көздейтіндіктен және ұйымның барлық бөліктеріне әсер етуі мүмкін болғандықтан, сатып алу стратегиясы оның тиімділігі мен тиімділігін арттыру үшін тәуекелдерді азайтуға басымдық беруі керек.

2. Негізгі бөлім.

2.1. Логистикалық тәуекелдердің атрибуттары және типтері.

Логистикалық тәуекелдер дегеніміз логистикалық операцияға ұшырайтын, жалпы жеткізілім тізбегінің бірқалыпты жұмысына кедергі болатын тәуекелдерді білдіреді. Логистикалық тәуекелдерді кез-келген жаһандық жеткізу тізбегі тұрғысынан кез-келген түрде қарастыруға болады, бұл анықталмаған ықтималдықтар немесе зиян, жарақат алу, міндеттемелер, шығындар немесе сыртқы немесе ішкі осалдықтардан туындаған кез-келген басқа жағымсыз жағдайлар қаупі. Алайда алдын-ала әрекет ету арқылы тәуекелдердің алдын алуға болады.

Логистикалық тәуекелдер: зақымдану

Логистикалық зиянды тауарларды өңдеуге немқұрайлылық деп атауға болады, мысалы, өнімнің дұрыс оралмауы және тауардың мерзімі біткенге дейін сақтау.

Логистикасындағы тәуекелдер: бүліну

Сақталмаған қойма, тиісті құралдар мен процедуралардың болмауы жұмыс процесінің нашарлауына, қызметкерлердің жарақаттануына, тіпті өрт қаупіне әкелуі мүмкін. Қоймаға тиісті техникалық қызмет көрсетусіз, сондай-ақ жабдықтың істен шығуы, жарақат алуына немесе тауардың бұзылуына әкелуі мүмкін үлкен тәуекелдер бар.

Логистикалық тәуекелдер: жоғалатын жүктер

Қарақшылардың іс-әрекеттері, өрт оқиғалары және қатал ауа-райы сияқты күтпеген жағдайлар жүк жөнелтушілердің миллиондаған доллар шығынға немесе жоғалған жүкке жоғалуына әкелуі мүмкін. Бұл бақытсыздықтың алдын алу үшін кемеде жүк жүктемесін бөлуді жоспарлау және орындау үшін өте маңызды.

Логистикалық міндеттемелер

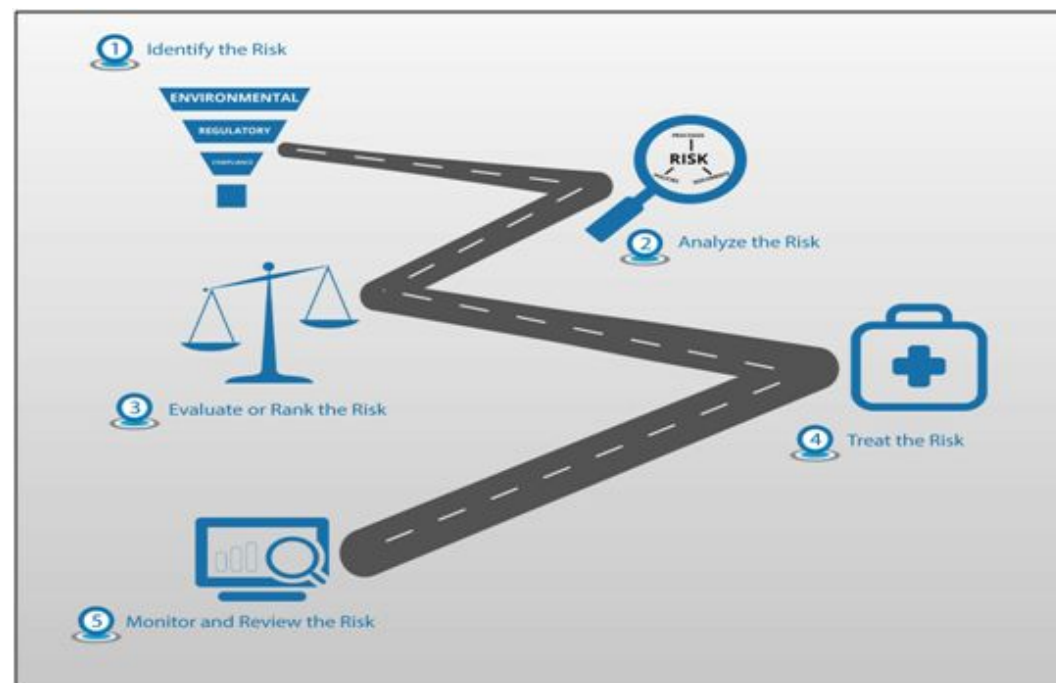
Логистикалық міндеттемелер, мысалы, тауарлардың қозғалысы кезінде қылмыстық іс-әрекеттерге қатысу логистикалық тәуекелдердің бөлігі ретінде қарастырылады, ал бірнеше келісімшарттар болған кезде жүк жөнелтушілер мен тасымалдаушылар сұр инстанцияларға иелік ету жағдайында сұр аймақта қалуы оңай. Жарақат алуға немесе мүліктік зиян келтіруге әкелуі мүмкін. Жүк жөнелтушілерден бастап тасымалдаушыларға дейін, агенттерден жүк алушыларға дейін барлық адамдар процедурада жауапкершіліктерін анық білулері керек, бұл тәуекелді айтарлықтай төмендетуі керек.

2.2. Логистикалық тәуекелдерді бағалау әдістемесі

1. Тәуекелдерді анықтау және тәуекелдерді бақылау

Кәсіптің өз қызметінде туындайтын тәуекелдерін анықтаңыз. Осы қауіп факторларын мүмкіндігінше көбірек жинаңыз. Бағдарламалық технологиялар қазір тәуекелдерді басқару процесін автоматтандыруы мүмкін және технология қымбат та емес, оны енгізу де қиын емес. Барлық тәуекелдер төмендетілуі және басқарылуы мүмкін, мүмкіндігінше мүдделі тарап автоматты түрде хабардар етіледі.

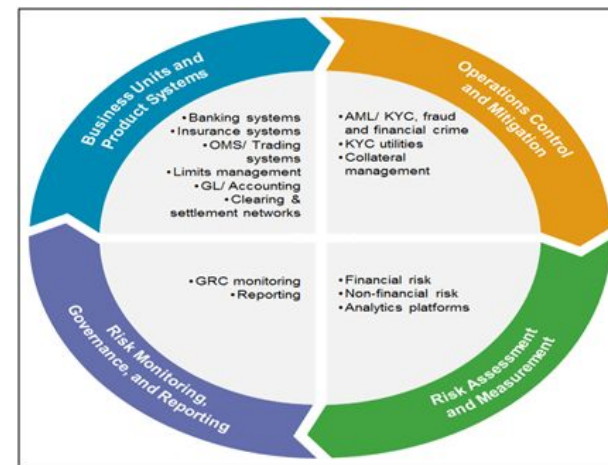
2. Тәуекелді анықтауға мүдделі тараптарды көбейту

Бизнес бәріне ынтымақтастыққа жол ашып, тәуекелдер туралы ақпарат беруі керек. Барлығын қатыстыру мүмкіндігінше көп тәуекелдердің анықталуын қамтамасыз етеді, сонымен қатар бұл процесте оларға меншік сезімін береді.

3. Тәуекелдердің көрінуі

GRC жүйесі әр түрлі сәйкестікті, тәуекелділікті және бір жүйенің ішіндегі басқаруға байланысты функцияларды құруға көмектеседі.

4. Тәуекелге басымдық беру

Тәуекелдерді басқару шеңберіндегі компонент тәуекелдердің басымдығы мен рейтингі болып табылады. Тәуекелдер оның ауырлығына байланысты әр түрлі тәуекел деңгейіне бөлінеді.

Тәуекелдерді бизнестің болашағына төнетін қауіп деңгейіне сәйкес санаттарға бөлу. Тәуекелдер матрицасын ықтималдық категориясын немесе салдардың ауырлық дәрежесіне қатысты ықтималдылықты ескере отырып, тәуекел деңгейін анықтау үшін пайдалануға болады.

SEVERITY	A	B	C	D	E
5	Medium	High	Very High	Very High	Very High
4	Medium	Medium	High	Very High	Very High
3	Low	Medium	Medium	High	Very High
2	Low	Low	Medium	Medium	High
1	Low	Low	Low	Medium	Medium

2.3. Тәуекелдерді басқару

1. Тәуекелдерді анықтау

Тәуекелдерді анықтау мұқият талдау, бағалау, бақылау және болдырмау, азайту немесе жол берілмейтін тәуекелдерді жою арқылы жүзеге асырылады. Белгіленген қызмет көрсетушілерді түсініп, қызмет көрсетушілердің мүмкіндіктері мен қызметтерін бағалаңыз және дұрыс қызмет көрсетушілерді таңдағанда бизнес талаптарын едәуір түсініңіз.

2. Тәуекелді болдырмау

Тәуекелді болдырмау - бұл белгілі бір тәуекелге кері әсер етуі мүмкін қауіп-қатерлерді, іс-әрекеттерді және әсер етуді тоқтату.

3. Тәуекелдерді азайту

Тәуекелді азайту - бұл жағымсыз әсерлерді азайту үшін алдын-алу шараларын қолдану. Анықталған тәуекелдердің негізгі себептерін сипаттау. Тәуекелдерді басқару процесінің алдыңғы кезеңдерінде анықталған тәуекелдің мөлшерін өлшеңіз. Тәуекелдің өзара әрекеттесуін және жалпы себептерін бағалаңыз.

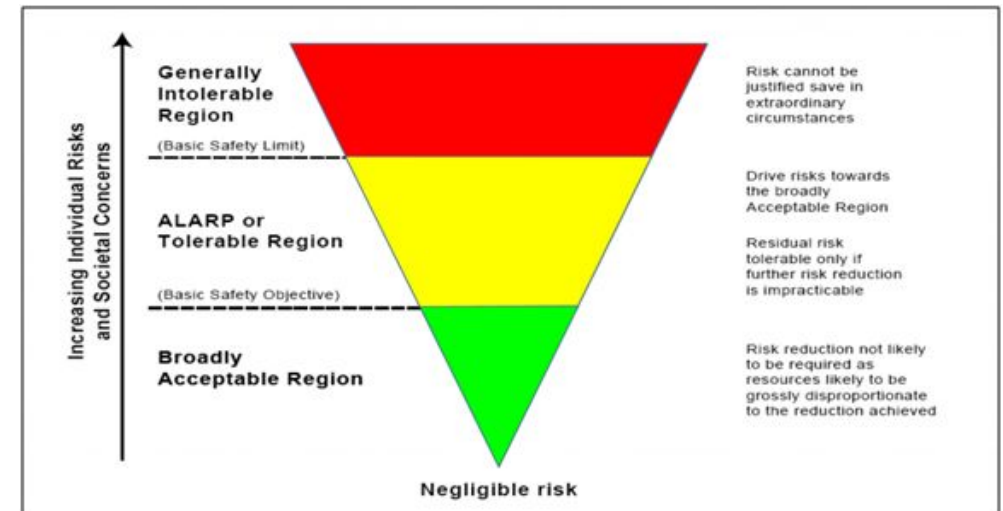

4. Тәуекелді беру

Тәуекелдерді аудару дайын үшінші тарапқа тәуекелдерді беруді білдіреді. Тәуекелді аудару компания үшін тиімді, егер берілген тәуекел бизнестің негізгі құзыреті болмаса.

5. Тәуекелдерді қабылдау

Тәуекелді қабылдау дегеніміз — әсері мен ықтималдығы төмен анықталған тәуекелді қабылдау әрекеті.

2.4. Тәуекелдерді азайту

1. Жоғалту немесе бүліну қаупі

Тауарлар соңғы межеге жетпей қайта-қайта тиеліп, түсірілуде, шығындар мен бүлінулер өзгереді. Тәуекелді азайту экспедиторларды олардың тәжірибесіне, беделіне және басқа мердігерлермен қарым-қатынастарына сүйене отырып таңдауды қамтиды. Оған экспедиторлардың жүкті сақтандыруды ұйымдастыруын қамтамасыз ету кіреді.

2. Кедендік рәсімдеу тәуекелі

Кеден заңнамасының сақталмауы жүктің кешеуілдеуіне, жүк тәркіленуіне әкеліп соқтырады және компания қара тізімге енеді. Қауіп-қатерді азайту олардың желілері мен байланыстарының сіздің тауарларыңыз жеткізілетін елде жұмыс істеуін қамтамасыз етуді қамтиды. Бұл экспедитордың кедендік рәсімдеу туралы білімдері бойынша мүмкіндіктерін бағалауды, сондай-ақ экспедиторлардың тапсырыс процестері бойынша мамандандырылған тренингтерде сертификаттары мен сертификаттарының болуын қамтамасыз етуді қамтиды.

3. Қаржылық тәуекелдер

Сатып алынатын және сатылатын барлық тауарлар қаржылық тәуекелге ұшырайды және қауіп-қатерге ұшырайды, тәуекелді азайту экспедиторлардың клиенттерін және өздерін қорғау, сондай-ақ сақтандыру үшін тәуекелдерді басқару үдерістерін қамтамасыз етуді қамтиды.

2.5. Логистикалық тәуекелдердің себептері және олардың шешімдері

1. Қажеттіліктерді жеткіліксіз талдау.

Кәсіпорынға не қажет екенін, қашан қажет екенін және оны кім уақытында және ең жақсы бағамен жеткізетінін білмей, жеткізілім тізбегіндегі тәуекелдерден арылу мүмкін емес.

- *Тым көп н/е жеткіліксіз немесе дұрыс емес тауарлар мен қызметтерді, ең оңтайлы бағамен және жақсы келісілген келісімшарттар ұсынған жеңілдіктер мен қаржылық масштабты үнемдеусіз сатып алу;*
- *Алаяқтарға жұмсалатын шығындар үлкен алаңдаушылық туғызуы мүмкін;*
- *қаржылық жоспарлауда, сатып алу стратегиясында белгісіздік айтарлықтай соққы береді.*

Бюджеттерді сатып алудың нақты тәртібімен байланыстыру қиын және аудиттің толық емес жолын жасайды, бұл елеулі қаржылық тәуекелге ұшыратады. Бұл табыстылыққа, бәсекелестік артықшылыққа, егер сіз ұсынатын тауарлар мен қызметтердің сапасы мен қол жетімділігі әсер етсе, мақсатты аудитория алдындағы беделге нұқсан келтіруі мүмкін.

Тәуекелді азайту: Сатып алудың сенімді бағдарламалық жасақтамасы сізге барлық сатып алулар бойынша транзакциялар туралы деректерді жинауға және талдауға қажетті құралдарды ұсынады, сондай-ақ сатып алудың ақылды стратегиясын жасауды және өзіңізбен өзара тиімді келісімшарттар жасауды жеңілдететін пайдалану схемаларын және басқа ақпаратты анықтауға мүмкіндік береді. үздік жеткізушілер.

2. Жабдықтар тізбегін нашар басқару

Егер кәсіпорында сатушыларды бағалаудың орталықтандырылған, ашық және қарапайым әдісі болмаса, сұраныстарға, мақұлдауларға, сатып алуларға және төлемдерге бірдей қол жетімді, бірақ толық тексерілген әдіс болмаса, жеткізілім тізбегін басқару өте қиын болады. **Қатерлі шығындар:** жалған шот-фактуралар мен жосықсыз сатушылардың басқа да заң бұзушылықтарына ұшырау; Төлем уақытынан немесе қайталанатын төлемдер қаупіне ұшырап, шот-фактураларды іздеуге немесе шарттар таппау н/е іздеуге кететін уақыт қаупі.

Сонымен қатар, негізгі өнімділік индикаторларын (KPI) қолданып, жеткізушілерді тексере алмау, маңызды қызметкерлерді алып тастау және ең жақсы жеткізушілермен стратегиялық серіктестіктер құра алмау;

Тәуекелді азайту: жасанды интеллект және бұлтқа негізделген, орталықтандырылған бағдарламалық қамтамасыздандыру шешімі сатушылар порталын құруды және сатушыларды бағалау мен басқаруды толығымен автоматтандыруды жеңілдетеді. Сатушылардың өнімділігі мен мәселелерін бақылауға, қажеттіліктер өзгерген жағдайда келіссөздер жүргізу мүмкіндіктерін анықтауға және жүйеге қол жетімділігі шектеулі серіктестерге сатып алудың бір бөлігін беру арқылы шығындарды едәуір азайтуға болады.

Сондай-ақ сұраныс және сатып алу үшін рөлдерді белгілеу және тағайындау арқылы жалған шығындарды азайтуға немесе тіпті жоюға болады, сонымен қатар сатушыларға уақытында (немесе ерте) төлем жасай отырып, ең жақсы бағаны (жеңілдіктерді қоса) алуға болады. Сатып алу тапсырыстарын шот-фактуралармен және жеткізілім құжаттарымен байланыстыратын екі немесе үш рет тексерілген құжаттар қосымша қызметкерлердің жұмыс уақытына немесе қосымша жалдау мәніне байланысты ықтимал табыстарды жоғалтпауға кепілдік бере отырып, төлеуге дейін (P2P) бүкіл процесті жылдамдатады.

3. Шартты тиімсіз басқару

Сатып алудың қазіргі заманғы тәжірибешілері келісімшарттарды қарапайым сатып алу келісімінен бөлек қарастырады. Келісімшарттар - бұл ұйымның мақсаттары мен мақсаттарын бөлісетін сатушылармен өзара тиімді серіктестіктер құрудың стратегиялық мүмкіндігі, және оларды басқарудың тиімді тәсілінсіз шығындарды үнемдемеу мәселелері ашалады.

Тәуекелді азайту: орталықтандырылған құжаттар кітапханасы, шарттары автоматты түрде бекітілген жеткізушілермен байланысты және қаржы, маркетинг және жоғарғы басқару есептеріне айналуы мүмкін бай мәміле деректері, келіссөздерді едәуір жеңілдетеді. Заң тобының қарап шығуы және мақұлдауы келісім-шарт туралы ақпарат әрқашан нақты және жаңартылған дегенді білдіреді, ал қызметкерлер алдын-ала мақұлданған шаблондардан оңай қарап, мақұлдау үшін жаңа келісімшарттар жасай алады.

4. Алаяқтық және сыбайлас жемқорлық

Кейбір тәуекелдер қол жетімді деректердің жетіспеушілігінен немесе білінбеген нәтижесіздіктен туындаса, басқалары қасақана және зиянды болып табылады. Белгілі бір қауіп-қатерлерге фактура бойынша алаяқтық, жымқыру және жалған есеп жүргізу арқылы ұрлық жатады. Сатып алудың орталықтандырылмаған және мөлдір емес функциясы сіздің тәуекелдерді талдау кезінде пайда болатын қызыл жалауларды анықтауға кедергі келтіреді.

Тәуекелді азайту: сатып алулардың нақты және автоматтандырылған функциялары, мақұлданған және артықшылықты жеткізушілердің шектеулі каталогтары және құжаттардың өзара тексерілуімен толық транзакциялық ақпарат потенциалды алаяқтарға жалған шот-фактура тапсыру немесе сыбайлас жемқорлықты жасыру өте қиын. Сонымен қатар, әрбір транзакцияға арналған толық аудиторлық із және толық құжатталған мақұлдау процесі қорғанысты күшейтеді, сонымен бірге бүршікке заңсыз әрекеттерді сіңіруді жеңілдетеді.

3. Қорытынды.

Логистикалық тәуекел әр түрлі формада болады, және туындаған тәуекелдер және оның зақымы тәуекелдің түрі мен бизнестің сипатына және күрделілігіне байланысты. Тәуекелдер табиғи апаттар мен лаңкестік әрекеттерден туындауы мүмкін, қаржылық және технологиялық ақаулар әлемдік жабдықтау тізбегін бұзуы мүмкін. Логистикалық тәуекел шешімдерінің мәні әр түрлі бизнес түрлерімен байланысты нақты тәуекелдерді анықтау және олардың мөлшерін анықтау және сәйкесінше осы анықталған тәуекелдерді азайту болып табылады.

Кәсіпорын есепке алмаған тәуекел ұйымға зиян тигізуі мүмкін, ал сатып алудағы қатерді азайту үшін, сатып алу жоспарының тәуекелдерді басқарудың автоматтандырылған бөлігімен сатып алу туралы шешім қабылдау арқылы бизнес шығындарынан, беделге нұқсан келтіруден және бүлінген бәсекеге қабілеттіліктен аулақ болу қажет.

Осы СӨЖ-де жоспарда көрсетілген логистикалық тәуекелдердің түрлері, себептері, шешімдері, оларды азайту жолдары, т.б. және олардың сатып алу логистикасындағы көрінісі жайлы шолу жасап өттім.

НАЗАРЫҢЫЗГА РАҚМЕТ!

4. Пайдаланылған әдебиеттер

• Stein Haugen & Marvin Rausand. (2019).
“Risk Assessment”

• Business Dictionary. (2019). “Risk Definition”

• Chris Duden. (2018). “Five Steps of the Digital
Risk Management Process”.

• Elsa Zhang Chunhao, DPSM. (2019).
“Mitigating the risks of global sourcing”

• John Spacey (2015). “4 Examples of Risk
Avoidance”

• Rodney Apple. (2019). “Supply Chain Career
Paths – A Myriad of Choices”

• SGS Logistics Risk Management. (2019).
“Logistics Risk Management”.